

издаје сваком још и по 80 динара месечно новчане помоћи, рачунајући од 12 тек. мес. па све до даљег наређења.“ На крају министар привреде тражи од свога колеге, да од црквених власти затражи, да пропишу „упутства за вршење свештеничке дужности код Црногораца, па по један примерак да се пошље сваком од горе споменутих црногорских свештеника.“

Др. Никола Шкеровић

ЗАОСТАВШТИНА ВЛАДИКЕ ВИСАРИОНА БОРИЛОВИЋА — БАЈИЦЕ

У ери најприсније црногорско-млетачке сарадње, која је резултирала не само у успјешним заједничким акцијама против Турака већ и у успостављању млетачког гувернера на Цетињу у личности которског племића Ивана Антуна Болице—Грбичића, умире, послѣ дугог боловања од сушице, цетињски владика Висарион Бориловић—Бајица крајем јула 1692 године. Смрћу владике Висариона Млечани су изгубили човјека који је, свјестан опасности од Турака, више него ико други у Црној Гори заговарао код црногорских и брђанских племена приближивање Млетачкој Републици у циљу заједничке борбе против Турака, што се овој посљедњој увијек добро исплатило, и чему је непрестано тежила.

Од Грбичићевог доласка на Цетиње у својству гувернера 7 новембра 1688 године,¹⁾ па све до смрти владике Висариона постојала је између ове двојице врло блиска и срдачна веза као и тијесна сарадња. Грбичић је посљедњих дана мјесеца јула 1692 године био и при самртничкој постели цетињског владике, који га је, предосјећајући да му се ближи крај, и замолио да састави инвентар његових ствари. Писмени акт о томе састављен је непосредно послѣ Висарионове смрти; први његов дио писао је лично гувернер Грбичић и то на српском језику. Грбичићев оригинал није сачуван већ његов овјерени превод на италијанском језику, који овдје прилажемо језиком оригинала:

„Нека се зна како се по налогу Пресвијетлог Владике избројио његов новац. Нађосмо у једној кеси од атласа 250 цекина, у другој кеси нађосмо 350 реала, у трећој, везеној из црвене свиле, нађосмо 25 цекина, од којих је Владика својом руком дао попу Гаврилу 20 цекина; у једној пругастој кеси нађосмо 38 и 1/2 сребрних дуката, 1/4 скуда и 11 сребрних лира. Новац из ове пруж-

¹⁾ Il Montenegro da relazioni dei provveditori veneti, Roma 1896, pag. 39

гасте кесе дат је и потрошен за погреб, као и оних 5 цекина преосталих од укупно 25 у поменутој кеси везеној из црвене свиле.

Свједоци: господин владика Теодосије, поп Милија, Станица Попов, игуман Сава, поп Гаврило и Вукац Калуђеров.

Ја витез Иван Антун Болица написах ову исправу у присуству горњих свједока.

Ја владика Теодосије бјех свједок

Ја игуман Сава бјех свједок

Ја Јеролим Палташић, званични тумач,
превео сам, потписао и ударио свој печат²⁾

Други дио инвентара писао је на тражење гувернера Болнице поп Гаврило. Ни овог оригинала нема, али се сачувао Палташићев превод на италијанском језику, који у нашем преводу гласи:

„Инвентар ствари цетињског владике Висариона.

У сандуку смјештеном у канцеларији Преузвишеног господина витеза налази се један свилени тамнољубичасти сунцобран, два кожуха од лисичјег крзна, један стихар са сребрним копчачма, једна мантија, два јатагана са сребрним украсима, двије сабље, од којих једна украшена сребром а друга без сребра, једна кубура са набијачем, једна кутија и у њој шоље за кафу.

У Владичиној соби нађосмо: у сандуку један свилени стихар, у једном џаку од црвеног платна два велика јастука, једну душанку запаситоцрвене боје, једну одежду тамнољубичасте боје, двије брешанске кубуре, једну сребрну коњску опрему, два пара чакшира, један пар докољеница, једну одежду од дамаска, један стихар тамнољубичасте боје са цвјетовима, један стари црвени појас, једну зелену доламу, два лакта нарочито fine млетачке свилене тканине, три и по лакта лаке вунене тканине, један лакат лаке зелене вунене тканине, један лакат лаке црвене вунене тканине, три лакта фриулске тканине у два комада, једну доламу (или зубун), пола лакта баршума, три малена свилена јастука, четири пара ципела од говеђе коже, три пара папуча, једне плетене рукавице, девет кошуља, један гуњ, један пар доњих гаћа, два учкура, двадесет рађених марама, једну мараму италијанске израде, једну круну од , три пече модрог платна, два ручника, један нож са сребрним корицама, једну торбу израђену срмом и у њој једнорог³⁾, једну мараму од црне свиле, два крста, један реликвијар, један пар ношених доњих гаћа, два мача, један тепих, једно ћебе, два велика ћебета. — Овај инвентар је састављен у присуству владике Теодосија, горереченог витеза

²⁾ Државни архив у Котору — Управно политички списи (ДАК — УП) 652/XII

³⁾ Киш који претставља митску животињу с коњским тијелом и једним рогом на челу.

Ивана Антуна Болице и игумана Саве, коме су и предане горње ствари. Били су присутни протопоп Вуксан Милић, Вукац Калуђеров, Станиша Попов. И ја поп Гаврило написах ову исправу на тражење господина витеза. И ја Теодосије бјех свједок. Иван Антун Болица бјех овдје свједок. Такође и ја игумањ бјех свједок.

Ја Јеролим Палташић, званични тумач,
превео сам, потписао и ударио свој печат“⁴⁾

Оба горња овјерена превода инвентара поџао је гувернер Болица 4 августа 1692 године на чување канцеларији ванредног провидура у Котору.⁵⁾

Сл. Мијушковић

ЈЕДНА ПРЕСУДА ВЛАДИКЕ ДАНИЛА И ВЛАДИКЕ СТЕФАНА ЉУБИБРАТИЋА Г. 1719

Када је Нуман паша Ђуприлић напао г. 1714 с великом војском Црну Гору, да се освети Црногорцима за пораз на Цареву Лазу г. 1712 и за друге губитке, које су Црногорци Турцима задавали, млетачке су власти биле издале најстрожу забрану, да се Црногорцима не смије пружити никаква помоћ, ни заштита. Али и покрај те забране ипак су Бокелји, а нарочито сусједни Доброћани, тајно помагали Црногорце храном и џебаном. Кад је паша на вјеру намамио и погубио 37 народних главара, тако обезглављена братства и племена нашао је неспремна и у забуни, па је доста брзо с војском продирао, а народ је бјежао на све стране. скривајући се по планинама и пећинама¹⁾. Они који су били у близини млетачке територије и имали пријатеља у Боки, а нарочито у Доброти, склањали су тамо велики дио своје покретне имовине, да не пане у турске руке. Када је прошла непосредна опасност од Турака. Црногорци су тражили да им се та имовина врати, али је више нијесу могли у потпуности натраг добити, те су се стога обратили млетачким властима у Боки, да би у спору посредовале. Да би отклониле од себе сваку одговорност за исход овог спора, млетачке су власти одредиле владикау Данила, митрополита црногорског (скендериског) и Стефана, митрополита захумског, који је имао резиденцију на Топли крај Херцеговога да би спор по народном обичају пресудили и завађене странке нагодили и измирили.

⁴⁾ ДАК — УП 653/ХII

⁵⁾ ДАК — УП 652/ХII

¹⁾ Јагош Јовановић, Стварање црногорске државе, Цетиње 1948, стр.